

РЕЙ БРЕДЪРИ ЛИВАДАТА

Превод от английски: Лидия Цекова-Маринова, 1985

chitanka.info

Срутва се стена, последвана от още една и още една; с глух тътен един град се сгромолясва в развалини.

Нощният вятър свири.

Светът лежи притихнал.

Лондон бе унищожен през деня. Порт Саид бе разрушен. От Сан Франциско бяха изтръгнати всички гвоздеи. Глазгоу вече не съществува.

Изчезнали са завинаги.

Глухо похлопват дъски от вятъра, пясъкът стене и се разпилява на малки вихрушки в замрелия въздух.

По пътя към сивите купища развалини идва старият нощен пазач, за да отключи портата във високата ограда от бодлива тел, спира и стои загледан отвъд нея.

Там, на лунната светлина, лежат Александрия, Москва и Ню Йорк. Там, на лунната светлина, лежат Йоханесбург, Дъблин и Стокхолм. И Клируотър, Канзас, Провинстаун и Рио де Жанейро.

Точно този следобед старецът видя как се случи това, видя как колата с рев се понесе навън отвъд оградата от бодлива тел, видя сухите, обгорели от слънцето мъже в онази кола, мъжете в луксозни черни костюми от мек вълнен плат, с проблясващи върху ръкавите им златни бутанели, искрящи златни часовници и заслепяващи очите пръстени, и как запалват своите луксозни цигари с гравирани запалки...

— Ето, господа. Каква бъркотия. Вижте какво направиха дъждовете с това.

— Да, сър... зле е, мистър Дъглас!

— Бихме могли да спасим поне Париж.

— Да, сър!

— Но, по дяволите! Дъждът направо го е деформирал. А ето ви Холивуд! Накъсайте го! Заличете го! Можем да използваме тази земя за друго. Изпратете някоя бригада от разрушители днес!

— Да, сър, мистър Дъглас!

Колата се отдалечи с рев и изчезна.

А сега е нощ. И старият нощен пазач стои вътре зад оградата.

Той си спомня какво се случи същия този тих следобед, когато пристигна бригадата.

Удари на чук, скърцане на триони, тракане, сгромолясване и кънтене. Прахоляк и тътен, тътен и прахоляк!

И целият този свят се разклати из основи — полетяха гвоздеи, летви и хоросан, прагове и прозорци от целулоид и град след град, един подир друг се срутваха с трясък и замираха неподвижно.

Ужасяващ грохот, тътен, който се отдалечава, и после отново — само тихият вятър.

Нощният пазач сега върви бавно напред из пустите улици.

В един миг той е в Багдат — просяци се търкалят в невероятна мръсотия, жени с ясни, сапфирени очи се усмихват зад воалите си от високите тесни прозорци.

Вятърът носи пясък и конфети.

Жените и просяците изчезват.

И всичко наоколо е отново само скелети, само макети, изрисувани с маслени бои брезенти и подпори, означени с името на това студио, а зад фасадите на тези сгради няма нищо освен нощ, празно пространство и звезди.

Старецът измъква чук и няколко дълги гвоздеа от сандъчето с инструментите си; оглежда се наоколо сред отпадъците, докато открива дузина хубави, здрави дъски и парче все още здрав брезент. Взима лъскавите стоманени гвоздеи в грубоватите си пръсти — гвоздеи с една главичка.

И той започва наново да сглобява Лондон, чука ли чука, дъска след дъска, стена след стена, прозорец след прозорец, чука ли чука, все по-силно и по-силно, стомана в стомана, стомана в дърво, дъските стърчат към небето, работи и приближава полунощ, нямат край тези негови удари, паузите, докато намества дъските и пак удари.

— Ей, *ти*, там!

Старецът спира.

— Ти, нощен *пазачо*!

Изад сенките бързо се приближава някакъв непознат в работен комбинезон и извиква:

— Хей, как те викат?

Старецът се обръща.

— Смит ме викат.

— Окей, Смит, какво по дяволите те е прихванало?

Пазачът мълчаливо разглежда непознатия.

— Кой сте *вие*?

— Кели, началникът на бригадата на разрушителите.

Старецът кимва.

— А-а. Онези, дето срутиха всичко. Доста свършихте за днес. Защо не сте си вкъщи, да се поперчите с това?

Кели се изкашля и плюе.

— Трябваше да проверя някаква машинка там, в макета на Сингапур.

Той избърса устата си...

— Хайде, Смит, какво за бога си намислил? Хвърли този чук. Нима ще построиш всичко отново! Ние го разрушаваме, а ти го строиш наново. Полудял ли си?

Старецът кимва.

— Може и да съм. Но някой трябва да го построи отново.

— Виж какво, Смит. Аз си гледам *моята* работа, ти си гледай своята и всеки ще е доволен. Но не мога да те оставя да се бъркаш тук, нали разбираш? Ще те предам на мистър Дъглас.

Старецът продължава да чука.

— Обадете му се. Изпратете го тук. Искам да говоря с него. *Той* е лудият.

Кели се изсмива.

— Майтапиш ли се? Дъглас не се среща с никого.

Махва рязко с ръка, после се навежда, за да разгледа току-що завършената работа на Смит.

— Ей, я почакай! Какви гвоздеи използваш? С една глава? Я остави това! Ще ни струва ужасно много усилия да ги измъкнем утре!

Смит обръща глава и поглежда за миг другия мъж, който се поклаща там.

— Е, близко до разума е, че е невъзможно да се сглоби този свят с кофражни гвоздеи с две глави. Измъкват се твърде лесно. Трябва да се използват гвоздеи с една глава и да се набиват здраво. Ето *така*!

Той нанася удар със страхотна сила върху един стоманен гвоздей, от което гвоздеят изчезва напълно в дъската.

Кели поставя ръце на кръста си.

— Ще ти дам още една възможност. Престани да сглобяваш всичко това и все едно че не съм те видял.

— Млади човече — каза нощният пазач и продължава да чука, докато говори, замисля се и прибавя. — Дошъл съм тук дълго преди вие да сте се родили. Бях тук, когато всичко *това* бе само една обикновена ливада. Имаше вятър, от който по ливадата се втурваха вълни. Повече от тридесет години наблюдавах как расте, докато целият свят бе построен тук. Аз живях тук с *него*. Живях хубаво. Сега за мен той е *истинският* свят. Онзи свят там вън, отвъд оградата, е мястото, където прекарвах времето си в сън. Имам мъничка стая на една малка уличка, виждам разни надписи, чета за войни и непознати лоши хора. Но тук...? Тук аз имам целия свят на едно място и в него цари мир. Разхождам се из градовете на *този* свят тук от 1920 г. Всяка нощ, ако пожелаея, в един часа посред нощ закусвам в някой бар на Шанз-Елизе! Мога да си взема чудесно сладко вино от едно улично кафене в Мадрид, ако поискам. Или пък аз и каменните водоливници, високо там горе — виждате ли ги, на върха на Нотр Дам — можем да разнищваме важни държавни въпроси и да вземаме важни политически решения!

— Да, татенце, разбира се.

Кели махва нетърпеливо.

— А сега идвате вие, събаряте го с един ритник и оставяте само онзи свят там навън, който не е научил *най-важното* за мира, онова, което съм научил аз, докато съм гледал тази земя тук, вътре зад оградата. И така идвате вие, унищожавате всичко и вече никъде няма мир. Вие и вашите разрушители, така горди със своите разрушения. Събаряте малки и големи градове, цели области!

— Трябва да се живее — казва Кели. — Имам жена и деца.

— Така казват всички. Имат жени и деца. И продължават — събарят, унищожават, убиват. Получили са *заповед*. Някой им е *наредил*. Трябвало е да изпълняват.

— Стига приказки, дай този чук!

— Не се приближавай повече!

— Ей ти, луд, стар...

— Този чук може да свърши по-добра работа от това да зачуква гвоздеи!

Старецът запраща чука и той изсвистява във въздуха; разрушителят отскача назад.

— По дяволите — възкликва Кели, — ти си луд! Ще се свържа с централното студио; ще докараме за нула време няколко полицаи тук. Боже мой, в един момент строиш всичко наново и приказваш налудничави неща, но откъде да знам, че след две минути няма да се побъркаш съвсем и да започнеш да заливаш с бензин, да подпалваш с кибрит!

— Не бих повредил и най-малката частица от това място с огън и вие го знаете — казва старецът.

— Би могъл да опожариш цялото това проклето място, по дяволите — казва Кели. — Слушай, старче, ти само почакай *тук!*

Разрушителят се обръща и се затичва към селата, разрушените градове и заспалите двуизмерни градчета от този нощен свят и след като заглъхват стъпките му, се чува музика, която вятърът изтръгва от дългите сребърни струни от бодлива тел, а старецът чука ли чука, избира дълги дъски и издига стени, докато накрая настъпва миг, когато устата се задъхва, сърцето едва не се пръсва; чукът пада от разтворените му пръсти, стоманени гвоздеи звънват като монети по паважа и старецът извиква сам на себе си:

— Няма смисъл, няма смисъл. Не мога да възстановя всичко пак, преди да пристигнат. Нужна ми е нечия помощ, не зная какво да правя.

Старецът оставя чука си да лежи на пътя, тръгва без посока и сякаш без никаква друга цел освен намерението да се поразходи за последен път, да хвърли последен поглед и да се прости с всичко, което е там или пък се е намирало по-рано там, в този свят. И така той върви, навсякъде около него се спускат сенки върху тази земя в този късен час и сенките са всякакви по вид и размери — сенки на сгради, сенки на хора. Той не гледа право в тях, не, защото ако ги погледне, всички те ще се разпаднат. Не, той просто си върви надолу край Пикадили Съркъс... ехото от стъпките му... или по Rue de la Paix... от дрезгавата кашлица... или пък Пето авеню... и той не поглежда ни надясно, ни наляво. А навсякъде около него в тъмнеещите врати и опустели прозорци са застанали многобройните му приятели, неговите добри, неговите най-добри приятели. Някъде далеч се чува свистене на пара и глухото бръмчене на машина за еспресо, цялата от сребро и хром, нежна италианска песен... потрепващи в тъмнината ръце над струните

на балалайките, шумоленето на палмите, удар на барабани, звън на камбани, звънтят малки звънчета, шум от тупналите в меката нощна трева посред лято ябълки, които съвсем не са ябълки, а боси женски нозе танцуват бавно в кръг под тихите удари на камбаните и звъntenето на мъничките златни звънчета. Чува се хрупането на царевични зърна, смилани от черни воденични камъни, цвърченето на царевични питки в горещото олио, пращенето на въглените, от които изхвърчат хиляди светулки от искри, когато някой ги раздухва с уста или размахва палмово листо; навсякъде лица и силуети, навсякъде раздвижване и жестове, и призрачни огънове, от които изплуват във въздуха като от огнена вода магическите, озарени от факлите лица на испанските циганки, от устните им се леят песни за живота, необикновен, странен и тъжен. Навсякъде сенки и хора, навсякъде хора и сенки, и песен, и музика.

Нима това е само... вятърът?

Не. Всичките тези хора са тук. Те са тук от много години насам.
А утре?

Старецът спира, притиска ръце към гърдите си.

Те никога вече няма да бъдат тук.

Чува се клаксон.

Отвъд портата от бодлива тел — врагът! Отвъд портата — малка черна полицейска кола и огромна черна лимузина от отдалеченото на три мили студио.

Клаксонът свири!

Старецът се вкопчва в стъпенката на една стълба и започва да се изкачва, а пищенето на клаксона го тласка все по-нагоре и по-нагоре. Портата се сгромолясва; врагът с рев минава през нея.

— Ето го там!

Ослепителните фарове на полицейската кола осветяват градовете в ливадата; те разкриват бездиханните брезентови куполи от декорите на Манхатън, Чикаго и Чангкинг! Светлината блести в имитациите на каменните кули на катедралата Нотр Дам, спира се на мъничка фигурка, която балансира по тесния пасаж над Нотр Дам, изкачва се нагоре и нагоре, там, където нощта и звездите бавно са се поспрели.

— Ето го, мистър Дъглас, на върха!

— Боже милостиви! Човек не може да прекара поне една нощ в някоя тиха компания, без...

— Той пали клечка кибрит! Извикайте пожарната команда!

На върха на Нотр Дам нощният пазач поглежда надолу, закрил с ръка клечката, за да не изгасне от лекия ветрец, вижда полицията, работниците и продуцента в тъмен костюм — огромен мъж, който гледа нагоре към него. Тогава той бавно обръща клечката, скрива я в шепата си и я поднася към върха на пурата си. Запалва пурата и бавно изпуска кълбета дим.

Той извиква:

— Мистър Дъглас там долу ли е?

Един глас извиква в отговор:

— Каква работа имате с мен?

Старецът се усмихва.

— Качете се сам! Вземете и оръжие, ако искате! Настоявам само за кратък разговор!

Гласовете отекват в огромния църковен двор:

— Не *отивайте*, мистър Дъглас!

— Дайте ми пистолета си. Да приключваме по-бързо тук, за да се връщам на тържеството. Прикривайте ме, ще бъда предпазлив. Не искам тези макети да изгорят. Само дървеният материал тук струва два милиона долара. Готови ли сте? Тръгвам.

Собственикът на киностудиото се изкачва по стълбата в нощта, нагоре по скелето на Нотр Дам, към мястото, където старецът се е облегал на един гипсов водоливник и мълчаливо пуши пурата си. Собственикът спира, наполовина подал се от отвора с насочен пистолет.

— Е, Смит. Не мърдайте от мястото си.

Смит тихичко изважда пурата от устата си.

— Не се бойте от мен. Не съм луд.

— Не бих се обзаложил.

— Мистър Дъглас — каза нощният пазач, — чели ли сте разказа за онзи човек, който пътувал в бъдещето и намерил всички там обезумели? *Всички* до един. Но тъй като те всички били луди, то те не *знаели*, че са луди. Всички се държали еднакво, затова се мислели за нормални. И тъй като нашият герой бил единственият разумен, то той не бил нормален за тях; ето защо именно *той* бил лудият. Поне за *тях*.

Да, мистър Дъглас, лудостта е относителна. Зависи кой кого в какъв калъп е поставил.

Собственикът псува тихичко.

— Не съм се покатерил тук, за да си приказваме цяла нощ. Какво искате?

— Искам да говоря със Създателя. Това сте вие, мистър Дъглас. Вие създадохте всичко това. Вие дойдохте тук един ден, докоснахте с магическа пръчка земята и извикахте:

„Нека тук бъде Париж!“

И там се *появи* Париж: улици, бистра, цветя, вино, сергии за книги и т.н. А вие плеснахте отново с ръце.

„Нека там бъде Константинопол!“

И *той* се появи! Вие плясвахте с ръце хиляди пъти и всеки път се появяваше нещо ново, а сега си мислите, че с едно *последно* плясване на ръцете си, можете да превърнете всичко в развалини. Но, мистър Дъглас, не е чак толкова лесно!

— Притежавам петдесет и един процента от капиталите на това студио!

— Но студиото принадлежало ли ви е някога наистина? Сетили ли сте се някога да дойдете с колата си тук късно някоя нощ, да се изкачите на тази катедрала и да видите какъв *чуден* свят сте създали? Не сте ли се питали някога, дали не би било добра идея да седнете тук с мен и приятелите ми и да изпиете чашка сладко ябълково вино нас. Е, добре... Ябълковото ми вино има миризма, вид и вкус на кафе. Малко въображение, господин Създателю, малко въображение. Но не, вие никога не наобиколихте насам, не се изкачихте тук, никога не се огледахте, не се ослушахте, въобще не ви интересуваше. Винаги имаше тържества някъде другаде. А сега, твърде късно, без да ни питате, вие искате да разрушите всичко. Може да притежавате петдесет и един процента от капитала на студиото, но не сте собственик на всички *тях*.

— Кои тях? — извика собственикът. — Каква е цялата тази работа около „Тях“?

— Трудно е да се обясни. Хората, които *живеят* тук.

Нощният пазач простира ръка в пустото пространство наоколо към полупрушените градове и нощта.

— Толкова филми бяха снимани тук през всичките тези дълги години. Тълпи се движеха по улиците в костюми, говореха на хиляди езици, пушеха цигари, лули от морска пяна и персийски наргилета. Танцуваха танцьорки. Какъв блясък, о, какъв блясък! Жени с воали се усмихваха от високите балкони. Маршируваха войници. Играеха деца. Сражаваха се рицари в сребърни доспехи. Имаше магазинчета за портокалов чай. Хората сърбаха чай вътре и говореха на езика на лондонското простолюдие. Биеха гонгове. Викингите кръстосваха с кораби моретата.

Собственикът се изкачва на покрива, сяда върху дъските и вече по-слабо стиска пистолета в ръка. Той сякаш поглежда стареца първо с едното си око, после с другото, слуша го с едното си ухо, после с другото и поклаща замислено глава.

Нощният пазач продължава:

— И някак, когато тълпите и хората с камерите, микрофоните и цялото оборудване си тръгнаха и вратите се затваряха, а те потегляха в огромните си коли, някак си нещо от всички тези хиляди различни хора оставаше. Онова, което бяха или се *преструваха*, че са, остана и след тях. Чуждите езици, костюмите, онова, което вършеха, онова, за което мислеха, техните култове и тяхната музика, всички тези и дребни, и големи неща оставаха след тях. Далечните пейзажи. Уханието. Соленият вятър. Морето. Всичко това е тук тази нощ, ако се вслушате.

Собственикът и старецът се вслушват върху голите подпори на катедралата, лунната светлина блести в очите на гипсовите водоливници, вятърът изтръгва шепот от каменните уста, долита ехото от хиляди земи, събрани в тази една земя там долу, раздухвана, посипвана от прах и изложена на този вятър, с хиляди жълти минарета и млечнобели кули, цели площади, потънали в зеленина, все още непокътнати сред стотиците купища развалини и цялата подрънва със своите струни от жици и дървени летви, като огромна арфа от стомана и дърво, а вятърът носи този свой звук високо, тук горе, в небето, до тези двама мъже, които стоят заслушани, на разстояние един от друг.

Собственикът се изсмива и поклаща глава.

— Вие *чухте* — казва нощният пазач. — Вие *наистина* чухте, нали? Виждам го по лицето ви.

Дъглас пъхва оръжието в джоба на самото си.

— Щом се ослушваш за нещо, винаги ще го чуеш. Допуснах грешка, че се заслушах. Трябвало е да станете писател. Бихте могли да изместите шест от моите най-добри драматурзи. Е, и какво ще кажете... готов ли сте да слезете оттук сега?

— Вие сте почти любезен — казва нощният пазач.

— Не зная защо го правя. Развалихте ми една хубава вечер.

— Така ли? Не чак дотам, нали? Малко разнообразие, бих казал. За тонус, може би.

Дъглас тихо се смее.

— Вие изобщо не сте опасен. Вие просто имате нужда от компания. Работата ви... всичко останало отива по дяволите и вие се чувствувате самотен. Не мога обаче докрай да ви разбера.

— Искате да кажете, че ви накарах да се размислите? — пита старецът.

Дъглас изсумтява.

— След като си живял достатъчно дълго в Холивуд, си имал възможност да срещаш всякакви типове. Освен това никога по-рано не съм се качвал тук горе. Както казвате, гледката наистина е съвършена. Но, по дяволите, не проумявам защо трябва да се безпокоите за всички тези боклуци. Какво означават те за вас?

Нощният пазач се отпуска на едното си коляно, потупва едната си ръка в дланта на другата и излага своето становище.

— Ето. Както вече казах, вие дойдохте тук преди много години, плеснахте с ръце и от земята се пръкнаха триста града! После прибавихте петстотин други нации, държави, народи, религии и политически организации вътре зад тази ограда от бодлива тел. Възникнаха проблеми! О, те бяха невидими на пръв поглед. Те бяха във вятъра и пространството помежду. Но бедите бяха същите, както и в света ей там, отвъд оградата — разправии, бунтове и невидими войни. Ала накрая всичко се укроти. Искате ли да знаете защо?

— Ако не исках, нямаше да седя тук горе и да мръзна.

„Малко нощна музика, моля“ — мисли си старецът и размърдва пръсти във въздуха като човек, който свири подходяща и хубава музика за фон на всичко, което има да каже...

— Защо вие свързахте Бостон с Тринидад — казва той тихо, — част от Тринидад се връзва в Лисабон, част от Лисабон опира в Александрия, Александрия е придатък на Шанхай посредством

множество малки кукички и гвоздеи помежду им, като в Чатануга, Ошкош, Осло, Суийт Уотър, Суисон, Бейрут, Бомбой и Порт Артур. Застрелвате някого в Ню Йорк, а той залита напред и пада мъртъв в Атина. Взимате политически подкуп в Чикаго, а някой в Лондон отива в затвора. Обесвате някой негър в Алабама, а народът на Унгария трябва да го погребете. Мъртвите евреи от Полша задръстват улиците на Сидни, Портланд и Токио. Забивате нож в корема на някакъв човек в Берлин, а той се подава от гърба на някой фермер в Мемфис. Всичко е толкова *близко*, в такава непосредствена близост. Ето защо тук има мир. Ние всички сме така нагъсто, че *трябва да има мир* или нищо няма да остане! Един пожар би унищожил всички ни, без значение кой го е подпалил и по каква причина. Така че всички хора, спомените, както искате ги наречете, които са тук, са се укротили и това е техният свят, един хубав свят, един прекрасен свят.

Старецът спира, облизва бавно устни и си поема дъх.

— А утре — продължава той — вие ще го разклатите из основи и ще го сринете.

Старецът стои приведен там още миг, после става на крака и се оглежда наоколо към градовете и хилядите сенки в тях. Огромната хоросанова катедрала стене и се олюлява от нощния вятър напред-назад, люшка се като в летен прибой.

— Е — обажда се Дъглас най-последно, — ще... ще слизаме ли вече?

Смит кимна.

— Казах каквото имах за казване.

Дъглас се скрива, а пазачът слуша как по-младият слиза надолу, надолу по стъпалата и тесните пасажи в нощта. После, след кратко колебание, старецът се улавя за стълбата, измърморва нещо под носа си и започва дългото спускане надолу в сенките.

Полицията на студиото, няколкото работници и някои дребни служители на закона потеглят с колите си. Само една огромна черна кола чака отвън портата на оградата от бодлива тел, докато двамата мъже стоят и разговарят сред градовете на ливадата.

— Какво ще правите сега? — пита Смит.

— Ще се върна на празненството, предполагам — отвръща собственикът.

— Ще ви бъде ли забавно?

— Да...

Собственикът се поколебава.

— Разбира се, че ще е забавно.

Той поглежда към дясната ръка на нощния пазач.

— Не ми казвайте, че сте взели отново чука, който Кели спомена, че сте използвали. Ще започнете да строите отново ли? Не се отказвате, така ли?

— А вие бихте ли се отказали, ако сте последният строител, а всички останали са рушители?

Дъглас тръгва редом със стареца.

— Е, може би ще се видим някога пак, Смит.

— Не — казва Смит, — няма да съм тук. Всичко това няма да е тук. Когато се върнете пак, ще бъде твърде късно.

Дъглас спира.

— По дяволите, по дяволите! Какво искате да направя?

— Нещо съвсем простичко. Оставете всичко това да си стои тук. Оставете тези градове непокътнати.

— Не мога да направя това! По дяволите! От търговски съображения. Трябва да се разрушат.

— Мъж с истински нюх в бизнеса и с малко въображение би могъл да измисли доходна причина, за да ги остави — настоява Смит.

— Колата ми ме чака! Как да се измъкна оттук?

Собственикът кривва край натрошена зидария, прекосява някакви развалини, като отритва дъски от пътя си, обляга се за миг върху хоросанови фасади и подпори. Прах се изсипва от небето като дъжд.

— Пазете се!

Собственикът се препъва сред грохот от прахоляк и лавини от тухли; той опипва, полита да падне, старецът го улавя и го издърпва.

— Скачайте!

Те отскачат и половината от постройката бавно се сгромолясва в купчини, планини от стар картон и летви. Огромно кълбо прах се издига нагоре във въздуха.

— Добре ли сте?

— Да. Благодаря. Благодаря.

Собственикът поглежда към срутената постройка. Прахът се разнася.

— Вие май ми спасихте живота.

— Едва ли. Повечето от тухлите са картонени. Можехте да се изпонарежете и понатъртите малко.

— Няма значение, благодаря ви. Каква беше тази постройка, която се срути?

— Романска селищна кула, построена през 1925 г. Не се приближавайте до останките; може да се срутят.

— Ще внимавам.

Собственикът пристъпва внимателно за да застане край стърчащите все още стени.

— По дяволите, ами че... аз бих могъл да съборя цялата тази сграда само с един пръст.

Той демонстрира; сградата се накланя, потреперва и заскърцва. Собственикът бързо отстъпва назад.

— Бих могъл в един миг само да я съборя.

— Но няма да го направите — казва пазачът.

— Няма ли? Какво значение има една френска къща в повече или по-малко толкова късно през нощта?

Старецът хваща ръката му.

— Заобиколете отгук, за да минете от другата страна на къщата.

Те минават откъм другата страна.

— Прочетете тази табела — казва Смит.

Собственикът щраква със запалката си, вдига пламъчето, за да може да види и прочита:

— „ПЪРВА НАЦИОНАЛНА БАНКА МЕЛИН ТАУН“

Прави пауза.

— ... ИЛИНОЙС — продължава той съвсем бавно.

Сградата стои там под ярката светлина на звездите и мекото сияние на луната.

— От едната страна...

Дъглас балансира с ръцете си като везни.

— ... френска кула. От другата...

Той прави седем крачки надясно, седем наляво и наднича.

— ... „ПЪРВА НАЦИОНАЛНА БАНКА“. Банка, Кула. Кула. Банка. Е, да ме вземат мътните!

Смит се усмихва и казва:

— Все още ли искате да съборите френската кула, мистър Дъглас?

— Почакайте минутка, почакайте, постойте, постойте — казва Дъглас и внезапно забелязва сградите, които се издигат пред него.

Той бавно обикаля в кръг; очите му шарят нагоре и надолу, от едната страна, от другата; очите му се стрелкат ту към това, ту към онова, забелязват това, забелязват онова, изучават, струпват, разместват и изучават отново. Той тръгва мълчаливо. Те крачат из градовете на ливадата, през високи треви и диви цветя, към, във и през руини и полусрутени постройките, към, във и през оцелелите улици, села и градове.

Започва един безкраен поток от въпроси и отговори, докато вървят: Дъглас пита, нощният пазач отговаря. Дъглас пита, нощният пазач отговаря.

— Какво е това ей тук?

— Будистки храм.

— А от другата му страна?

— Дървената колиба, в която се е родил Линкълн.

— А тук?

— Църквата „Сейнт Патрик“ в Ню Йорк.

— А от обратната ѝ страна?

— Руска православна църква в Ростов!

— Какво е *това*?

— Вратата на замък на Рейн!

— А *отвътре*?

— Инсталация за точене на газирана вода в Канзас Сити.

— А тук? А тук? А ей *там*? А онова какво е? — пита Дъглас. — Това какво е? А онова! А ей *там*?

Те сякаш тичат, втурват се, крещят из всичките тия градове, тук, там, навсякъде, нагоре, надолу, навътре, навън, изкачват се, слизат, търсят, ровят, отварят и затварят врати.

— А това, а това, а това, а *това*!

Нощният пазач казва всичко, каквото има за казване.

Сенките им тичат пред тях по тесни улички и просторни булеварди — истински реки от камъни и пясък.

Двамата обикалят наоколо и разговарят шумно; те бързат навсякъде и се връщат обратно натам, откъдето са тръгнали.

Замлъкват отново. Старецът се е умълчал заради това, че е казал всичко, а собственикът се е умълчал след слушането, спомените и старанието да подреди всичко това в главата си. Той стои и разсеяно рови за кутията с цигарите си. Необходима му е цяла една минута, за да я отвори, като следи всяко действие, замисля се над него и най-после поднася кутията към пазача.

— Благодаря.

Те запалват, потънали в мисли. Изпускат кълба дим от цигарите си и наблюдават как се разстила.

— Къде е този ваш проклет чук? — пита Дъглас.

— Тук — отвръща Смит.

— Имате ли гвоздеи у себе си?

— Да, сър.

Дъглас всмуква дълбоко от цигарата си и шумно издишва.

— Окей, Смит, залавяйте се за работа.

— Какво?

— Нали чухте. Заковете сам онова, което успеете, докато сте на работа. По-голямата част от онова, което вече е изпокъсано, е безвъзвратно изгубена. Но всякакви парченца и частици, които са подходящи и ще изглеждат поносимо — сглобете ги. Слава богу, все още са останали и доста здрави неща. Необходимо ми беше много време, за да го проумея. Човек с нюх в бизнеса и малко въображение, казахте вие. Това тук е целият свят, казахте вие. Трябвало е да го видя още преди години. Ето го тук целия вътре зад оградата, а аз бях твърде сляп, за да предвидя какво би могло да се направи с него. Световната Федерация в собствения ми заден двор и аз да я отритвам. Бог да ми е на помощ, имаме нужда от повече луди хора и нощни пазачи.

— Знаете ли — казва нощният пазач, — остарявам и ставам някак особен. Не бихте си позволили да си правите майтап с чувствата на един старец, нали?

— Няма да ви давам обещания, които не ще мога да спазя — казва собственикът. — Ще обещаю само, че ще опитам. Съществува голяма вероятност да успеем. Ще стане хубав филм, в това няма съмнение. Бихме могли да го снимаме целия тук, вътре зад оградата, да го снимаме в десет варианта след Коледа. И за сценария няма да се двоумим. Вие ни го осигурихте. Той е ваш. Няма да е трудно да накараме някои драматурзи да поработят над него. Добри

драматурзи... Може да е само късометражен, двадесетминутен филм, но бихме могли да покажем всички градове и страни тук, облегли се един на друг, опора един за друг. Тази идея наистина ми харесва. Харесва ми много, повярвайте ми. Филм като този бихме могли да покажем на всеки човек, където и да е по света, и хората ще го харесат. Никой не би го пропуснал, ще бъде толкова внушителен.

— Приятно ми е да ви слушам, като говорите така.

— Надявам се, че ще продължа да говоря така — каза собственикът. — На мен не може да ми се има доверие. Аз самият си нямам доверие. По дяволите, един ден съм обладан от възторг, а на другия ентусиазмът ми се охлажда. Може би ще се наложи да ме удряте по главата с този чука, за да ме поддържате във форма.

— С удоволствие — казва Смит.

— И, ако започнем работа над филма — казва по-младият, — вярвам, че вие самият ще можете да ни помогнете. Познавате всичко тук вероятно по-добре от който и да е друг. Всякакви предложения, които бихте пожелали да направите, ще изслушаме с радост. После, след като завършим филма, предполагам, че няма да имате нищо против да ни оставите да разрушим останалото от този свят, така ли е?

— Бих дал позволение — казва папачът.

— Е, ще отзова кучетата за няколко дни и ще видим какво ще се случи. Ще изпратя снимачен екип утре, за да видим кое ще можем да подготвим за снимки. Ще изпратя драматурзи. Вероятно ще можете да си побъбрите с всички тях. Дявол да го вземе. Ще го осъществим.

Дъглас се обръща към портата.

— Междувременно използвайте чука си, както желаете. Ще се видим. Боже мой, замръзнал съм.

Те се забързват към портата. По пътя старецът намира кутията с вечерята си там, където я е оставил преди няколко часа. Взема я, изважда термоса и го разклаща.

— Какво ще кажете за една глътка, преди да тръгнете?

— Какво имате? От онова ябълково вино, с което ми надухте ушите?

— От 1876.

— Е, нека да си пийнем тогава.

Термосът е отворен, а от излятата в чашата течност се вдига пара.

— Заповядайте — казва старецът.

— Благодаря. За вас!

Собственикът пие.

— Хубаво е. Ах, дяволски хубаво е!

— Може и да има вкус на кафе, но ви уверявам, че е най-прекрасното вино, поставено някога в термос.

— Можете спокойно да го повторите пак.

Двамата стоят сред градовете на света на лунната светлина, пият горещото питие и старецът си спомня нещо.

— Има една стара песничка, която подхожда за сега, една пиянска песничка, мисля, дето всички ние тук, вътре зад оградата, пеем, когато имаме настроение за това, когато се заслушам добре и вятърът свири в телефонните жици. Започва така:

*Вечната компания, в пиенето дружна,
все едни и същи
тръгваме си вкъщи.
Водим се по пътя, сякаш начертан,
и да се делим пак кому ще е нужно,
затова се дръжте,
както в зида яко вкопчил се бръшлян.^[1]*

Те довършват кафето си в Порт о Пренс.

— Хей! — извиква внезапно собственикът. — Я остави тая цигара! Искаш да опожариш целия този проклет свят ли?

Те двамата поглеждат към цигарата и се усмихват.

— Ще внимавам — казва Смит.

— Довиждане — казва собственикът — *Наистина* закъснях за онова празненство.

— Довиждане, мистър Дъглас.

Куката на портата щраква при отварянето и затварянето, стъпките заглъхват, лимузината потегля и се отдалечава под лунната светлина, оставя назад столиците на света и един старец, застанал наред улиците им, вдигнал ръка да помахва.

— Довиждане — повтаря нощният пазач.

А после остава само вятърът.

---

[1] Стиховете преведе Тихомир Йорданов. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.